

Jaarverslag Stichting Levenende Historie 2025

Sinds 1993 brengen rolspelers de Mannenzaal van het Sint-Pieters- en Bloklandsgasthuis anno 1907 weer tot leven. In 1999 is ook begonnen met de Hof in 1600; na een paar jaar is overgestapt naar het Burgerweeshuis. Af en toe worden extra spelactiviteiten ondernomen. Levenende Historie is een onmisbare en vanzelfsprekende partner geworden in historisch, toeristisch en educatief Amersfoort.

Ook dit jaar is weer veel overleg gevoerd met erfgoed- en toeristische partners in de stad, waaronder Citymarketing, VVV, Gilde, Waterlijn, Sint-Pieters- en Bloklandsgasthuis en Burgerweeshuis. We waren geregeld bij Museum Flehite omdat die in maart 2026 de exploitatie van de Mannenzaal overneemt en ons spel dan inhuurt. Hiermee wordt ons veel organisatie uit handen genomen en kunnen we samen de presentatie verbeteren.

Het bestuur bestaat uit:

Voorzitter	Gerard Raven
Secretaris	Meja de Gelder
Penningmeester	Adri de Bruijn
Coördinatoren Mannenzaal	Sylvia van Dijk-Salters
	Jaap van den Heuvel
Coördinator Burgerweeshuis en spelregie promotie	Carla Nonkes
	Rob Smulders

Burgerweeshuis 1600

Het was de bedoeling om vóór het speelseizoen al een aantal zaterdagen en in de meivakantie open te gaan. Helaas kon dit geen doorgang vinden door een steigeropstelling in de toegangspoort, omdat Mariënhof gerestaureerd werd. Ook de regentenkamer van het weeshuis is grondig gerestaureerd. Er was veel vocht aanwezig in de vloer en de muren. Dit is verholpen en de kamer is opnieuw van een stuc laag voorzien. De indeling is wat veranderd en daar moesten de spelers wel even aan wennen.

Er waren dit jaar **1820 bezoekers**. Meer dan 50% was afkomstig uit het buitenland. Dit jaar ook veel Spaanstaligen. De entree is gratis, maar met giften en verkoop van materialen zijn de kosten gedekt.

Drie ervaren spelers vielen uit door een operatie en dergelijke. Gelukkig hebben de overige spelers dit goed opgevangen. Ook kwamen er twee nieuwe spelers.

Enkele anekdotes bij het spel:

De postbode is alert of er ook een brief is voor Grada van Oss (die altijd buiten zit). Zij zit met smart te wachten op post van haar broer.

Als regent heer Johan van Hackfort aanwezig is geeft Grada dames die niet fatsoenlijk gekleed haar schort. Dit voorkomt dat hij vreemde gedachten mocht krijgen.

Het 25-jarig bestaan van het spel in het weeshuis is op 25 oktober gevierd in de gerfkamer van de Sint-Joriskerk. Voor de spelers een historische plek. De Stichting Burgerweeshuis vierde tegelijk haar 475-jarig bestaan. De besturen, oud-spelers en spelers van nu hadden een plezierig samenzijn en haalden herinneringen op. Er was een mooie powerpointpresentatie van foto's uit de kwarteeuw die veel leuke anekdotes opleverde.

Mannenzaal 1907

Ter voorbereiding en verbetering van de vaardigheden van de spelers werden in het voorjaar zes trainingsbijeenkomsten gehouden en één verteltraining voor de gastheren/-vrouwen. Het thema van dit jaar was Amersfoort Garnizoensstad. Daar is in het verhaal en het spel extra aandacht voor geweest.

In juli en augustus werd zes weken lang op drie dagen per week gespeeld:

- 1) Het aantal bezoekers op de woensdag en de zondag woog niet op tegen de kosten van de zaalhuur.
- 2) Gelet op de bezetting van de vijf gespeelde rollen was het voor elk van de spelers mogelijk deze drie dagen open te zijn mét spel en met voldoende gastvrouwen/-heren.

Omdat er dit jaar op alle zaterdagen vanaf 19 april gespeeld kon worden, liep deze openstelling geleidelijk over in de drie dagen per week gedurende de zomervakantie. Dit maakte een 'generale repetitie' aan het eind van de trainingsperiode in het voorjaar overbodig.

Gedurende de zes weken in de zomerperiode waren weer infoborden in de kapel te zien. Traditiegetrouw werd het seizoen afgesloten met de feestelijke viering van de verjaardag van koningin Wilhelmina, met voor elke speler een oranjebittertje. Dit gebeurde op zaterdag 30 augustus. Als 31 augustus op zondag valt, zoals dit jaar, wordt Koninginnedag één dag eerder gevierd.

Helaas was dat meteen de laatste echte speeldag van 2025. Dit in verband met het overdragen van de exploitatie van kapel en mannenzaal van het St. Pieters- en Bloklandsgasthuis aan Museum Flehite. In de laatste maanden van het jaar waren verbouwingen gepland, waardoor er geen ruimte was voor bezoekers en spel.

Verschillende wandelingen van het Gilde Amersfoort kregen weer aansluitend bezoek aan de Mannenzaal. Ook Waterlijn maakte hier weer gebruik van voor de Vestingvaart, op alle zaterdagen waarop werd gespeeld en in de mei- en zomervakanties ook op de donderdag.

In totaal waren er dit seizoen **2377 bezoekers**, waarvan 88 kinderen. Dit is 9% minder dan in 2024, mede omdat dat dit jaar zoals gemeld in de herfstvakantie niet gespeeld kon worden. Met deze correctie is sprake van een afname van 4%. Verder moet aangetekend worden dat het aantal via Gilde en Waterlijn is toegenomen en 'eigen verkoop' is teruggelopen met 13% (gecorrigeerd). Over het geheel genomen dus meer 'geplande' dan 'spontane' bezoekers. De oorzaak is niet helemaal duidelijk.

In oktober zijn evaluatiebijeenkomsten geweest van spelers en van zaalwachten. De spelers hadden waren zeer positief over het afgelopen jaar. Er was enthousiasme over het spel. Ook de extra historische gegevens werden als positief ervaren. Het blijft wel een kunst een goede balans te vinden tussen vrijwilligheid en het willen leveren van professioneel kwalitatief spel. Zorg is er wel over openvallen van plekken door vertrekkende spelers en het (nog) werven van nieuwe. Het spelen van een tweede rol is een nieuwe uitdaging, maar geef ook wat meer flexibiliteit voor het rooster.

Dit jaar vertrokken relatief veel zaalwachten, wat meer aandacht vraagt. Op basis van de huidige beschikbaarheid is het bezettingsrooster voor 2026 niet goed dekkend te krijgen. We

moeten daarom meer vrijwilligers gaan werven in samenhang met de andere activiteiten. Op vragen over de veranderingen in het nieuwe jaar was nog niet altijd antwoord te geven. Omdat het woord zaalwacht niet echt meer de lading lijkt te dekken van wat wordt gedaan spreken we voortaan van gastheer/-vrouw (of verteller).

Educatie

Enkele jaren geleden is de puzzeltocht voor kinderen van 5-12 jaar gemaakt, voor de deelnemers van de Zomerpretpas. Die blijkt nog steeds aan de behoefte te voldoen. Inmiddels kan ieder kind de puzzeltocht in de zaal oplossen, ook zonder pas. Mogelijk wordt deze volgend jaar vernieuwd.

Vorig jaar had educatiebureau Artekino van Angela Manders al een schoolprogramma gemaakt voor de groepen 7 en 8 (10-12 jaar). De bemiddeling werd weer verzorgd door het NEOS. Inmiddels is de agenda al volgeboekt, om de maandag van 19 januari-6 april 2026. De bedoeling is het programma het hele jaar aan te bieden.

Daarnaast is er een apart programma gemaakt voor het MBO Zorg & Welzijn. In september zijn drie groepen van drie verschillende niveaus op bezoek geweest. Zowel studenten en docenten waren enthousiast. Dat resulteerde in aanvragen voor 2026, niet alleen voor de sectie Zorg & Welzijn, maar ook voor de sectie Maatschappelijk Werk.

Extra activiteiten

Op 12 juli werd het zomerspeelseizoen feestelijk geopend met een rondvaart in een boot van Waterlijn door de binnenstad. Op verschillende plekken bliezen de meegekomen Stadstropetters voor aandacht en deelden spelers in kostuum folders en lekkernijen uit 1600 en 1907 uit.

Het hoogtepunt van de Keistadfeesten (5-7 september) is de intocht van de Kei. De oude mannen trokken de wagen en de spelers uit het weeshuis liepen mee en deden folders uit. Dit trok veel bekijks van het publiek. De rondgang eindigde op de Hof, waar de wethouder van Cultuur allen huldigde met bier en de spelers krakelingen uitdeelden aan het publiek.

Dit jaar werd de Sterke Schouders georganiseerd (17-18 oktober). Met dit concept hebben we vorig jaar de provinciale Erfgoedprijs gewonnen. Elke plek was een stap in de tijd: de intrede van een jonge monnik in Mariënhof, gespeeld in het Burgerweeshuis (1550), het schilderen van het beroemde stadsgezicht van Matthias Withoos in de gerfkamer van de Sint-Joriskerk (1671), de teruggekomen soldaat in De Armen de Poth (1789). Daar stond het treintje van de Keilijn klaar voor de rit naar de Mannenzaal, waar de spelers vertelden over het Amersfoortse leger (1850) in het kader van het toeristisch themajaar Garnizoenstad. Afsluitend werd er een film vertoond in de kapel van de Mannenzaal, over erfopvolging en hoe je daar mee omgaat. Onderweg was er natuurlijk wat te drinken en te eten. Dit trok 246 betalende bezoekers.